

ההסתכלות של עיני ה' הגבוהה מהבריאה.

סוד ההתחזקות

והבן מעתה עד היכן הדברים מגיעים, להבנת עומק סוד חיזוק ההתחזקות שגילו הצדיקים. כי המושג ההתחזקות אינו שייך כלל אצל החי ע"פ ההסתכלות העולם החיצוני - ולא תועיל לו. שהרי זה שאיבד הון חוֹעֵפּוֹת, כיצד יאמר לו להתחזק כוח שיש לו פרוטה בכיסו! **הרי הנחומים של הכל הם - שאין תנחם הפרוטה על ההון שהיה ואיננו.** כי בהסתכלות חיצונית, ההון הוא עשירות והפרוטה היא עניות. וכמו"כ כל הנצרך חיזוק ברוחניות, אחר שאיבד מה שאיבד ורוחו נשברה - מה תאמר לו להתנחם כמה שנתר כידו.

שמחה לך בחוץ, טרם בא פנימה באמת, להתחיל לחיות כפי הנחשב בעיני ה'.

ובזה גדול כוחם של יסורי הנפש, לזכך את ההסתכלות ולהביא את היהודי אל העולם הפנימי באמת. לכל ידבר שפת גדולות בעבודת ה', בהתהלכות במקום הגבוה מכפי ערכו - אלא להתחזק בו את נקודת היותו שלו, "הנקודה השייכת ללבו בעת הוצאת" (לקיים קמא לה), **שיאמץ במקום שעומד בו באמת - ויבין כמה גדולה ויקרה בעיני ה' כל תנועה קטנה בנפש ובמעשה.**

ואכן יהודי מצוי רבות בסחירות בינו לבין עצמו, אם יש ערך אמיתי לנקודת היותו שלו - כי היותו הוא מקום הכחידה, מקום מסירות הנפש, שבו מתעלה מחיזו דהאי עלמא אל

כח) ודא זה פלא, שיש לך יהודי החי בהסתכלות החיצונית, וחישיב רק הידור מצוה שתלית השלימות בעיני הבריות - כגון במצות 'ארבעה מינים', וכח ספר התורה וכו', וכמו"כ כמות ואיכות בלימוד התורה וכי"ב.

אך הנה עומד לרכוש חפילין, ואע"פ שהיה לו אפשרות לרכוש פרשיות מסופר סח"ם כעל כתב יפה ומפורד למד - בתר לרכוש מסופר סח"ם הידוע לו שהוא צדיק במעשיו ותמים בהליכותיו והוא ירא שמים הדבוק בהש"ת כבר לבב, ויכש אצלו אע"פ שחיפ הכתוב שלו אינו כ"כ בשלימות ההיזיון בקורמו. כי אומר כלבו, **אבן בעיני הבריות לא יחשב כ"כ הידור כזה, אבל מבקש אני אחר היבך בעיני ה'.**

ובפשטות יאמר המשטן, שפרשיות החפילין הם דבר שכצנעא, שהרי מגורות כתיבתם ואין רואה, וע"כ אין לו כפני מי להתהדר (וכדבר צוח שמוסר העולם, שאם היו נטלים ארבעה מינים בבית, ובית מרו כביהמ"ס, היו כי הדברים נעשים כאופן אחר). והלמדן יצביע לשיטת ר"ת (מנחת לב: בתוס' ד"ה דה) שדין הידור מצוה שייך רק בדבר הנגלה לעין כאותיות ס"ת, ולא בחפילין שהכתב מכוסה. (וראה בבאור הגר"א על הש"ע לב, ד ע"ד המ"א). אך המבין יבין שבפנימיות הנפש אין הדבר כן - אלא בפרישות התפילין, כיון שאין רואה מעיני העולם, נכנס ובא אל סוד עולמו הפנימי - וע"כ חי כאן כפי ההסתכלות שבעיני ה', שחשיבות ההיזיון בעיני ית' היא בדברים המסורים ללב.

פרק כא

שמחת יהדותנו

לעומת ההסתכלות ב"עיני העולם" - לחשיב רק הצלחות גדולות - יש את ההסתכלות ב"עיני ה'", להעריך גם את האמצעי ואת הדרך אל הטוב (כפירוש בס"פ ז').

ככחוט השערה - אף כי עדיין רחוק מן השלימות - נחשבת בעיניהם מאד, **ביודעם מה יקר המצט הזה בעיני השי"ת.**

חיים אלה - בהסתכלות פנימית ובהתקשרות לצדיקים - יש בהם שמחה וקדושה, ונמנות רוח וחדוות הנפש, שמחת חיים ואור פנימי הראויים לכל יהודי כאשר הוא. חיים שעליהם אמרו (אבות פ"ד מ"ז) "יפה שעה אחת כחשוכה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא".

חיים פנימיים יש תחת השמש כ' דרכי חיים - פנימי וחיצוני - והנחשב שלמות והצלחה בעולם הפנימי, הוא ענין אחר לגמרי מהגדרת השלימות וההצלחה בעולם החיצוני. המזהלכים לפני ה' כארצות החיים, חיים בהסתכלות הפנימית - להחשיב את הנחשב בעיני ה' - וכאילו חיים כבר בעלמא דאתי, כי נעקרו לגמרי מלהחשיב את מיני ההצלחות הגדולות והשלימות הנחשבות בעיני העולם ובריותיו.

ואמנם אינם נחשבים מוצלחים בעיני הבריות - אך חיים בעולם פנימי בינם לקונם, וזה כל חייהם. מאמינים ביקרת גמילות חסד שלהם בעיני ה', אף אם היה רק בנתינת פרוטה לצדקה, וזו כבר תביא שמחה כלבם. לימוד תורה של איכות ורביקות בהש"ת, אף כי לא היה גדול כממות שעות או דפיץ, גורם להם שמחה כמוצא שלל רב. כל יגיעה כהתרחקות מן הרע והתקרבות אל הטוב, אפי

עבודת ה' פנימית לזאת ייקרא כניסה אמיתית לעבודת ה' הפנימית. שהרי יש לך מי שנתעלה מן החיצונית אל הפנימית, אך בא וכלי החיצונית בינו. והיינו, שמבקש עתה להשיג פנימיות ע"י ההסתכלות חיצונית של עיני העולם. כגון שחפץ להספיק ברוחניות כמות גדולה, השוגת גדולות בדווקא, שהרי זה מה שנחשב בעיני העולם - ונמצא

והאמת שדייקא במצב הזה, האור

יחייס אליו לשכון בו - כי הוא עוד גוזן אצל הרב ותכלית יקרה בפני עצמה. כגון מה שבמצב כזה, מתחדשים אצל הרב דברי תורה הראויים לכלבל הדעת ולמבוכה העוברת על התלמיד. ובהסתכלות זו, יבין התלמיד שהוא כלי ראוי עד למאד, ככל העובר עליו.

ועתה הכן היטב אל הנמשל דלהלן, שצריכה האמת להתברר ולהתאמת בלב היהודי, שהשי"ת חפץ לשכון דייקא בו, כפי שהוא, כי זו שלימותו עתה. (ואם יחסו בבהירות זו, אין עלול להיחלש כקיום רצונו יי' בשלימות, ולהסיד לבנו מאחר ה' היי' כנודע).

ובכפ' העובר עליו, ובכל דרגה שעומד בה, על יהודי לדעת שהיהו כלי ראוי להשי"ת המתפאר בו. ויסוד ביהדות הוא, שיהא יהודי "שבע רצון ומלא ברפת היי'" (יברך לך, בודאות שהשי"ת חפץ בו כמה שהוא וכפי שהוא, כפי שאומרים בתפילה "אשר קדשנו במצותיו ורצה בנו").

קדישות הזמנים והנפשות וכך בכל זמן מסוגל - כאשר יש רצון כנשמת ישראל עם קודש, להתחברות ולדבקות בהיי"ט - יש לדעת שבזמנים נעלים כאלה, העת להתרומם אל קדושת היי"ט, להיות

"אשר כך אתפאר"

כי זה כלל גדול, שכאשר הכלי אינו שבע רצון בשל, בהתייטבות על לבו שהיהו כלי רצוי ושלם עבור אורו - כגון תלמיד אצל רבו וכיו"ב בכל גוטי מקבל ומשפיע - אינו עלול לחפש טעם חיים במקום אחר (והאיכנו כזה הובח בספר 'קריבה אל נפשי').

ויש להודיש בזה את הנקודה דלהלן: דהנה יש מקבל המוסר עצמו לגמרי להיות כלי למשפיע, אלא שעובר עליו איזה יום או זמן קשה של קטנות מוחין, ואין זה כאשמתו, אלא כחלק מתהפוכות הבריאה, (כפיכא יי') ו"בהודי כבשי דרחמנא למה לך".

באותה עת אומר בלבו שאמנם עתה אינו כלי ראוי כלל, ואין האור ראוי לשכון בו - אך מתתם כמה שלמחר או אחר זמן ישוכו אליו מוחין רשנים ורעננים ויחזור להיות ראוי.

וזה שורש גדול אל טעות יסודית ביותר - כי האמת שבאותה עת עצמה של הקטנות, הוא כלי ראוי להמשפיע, במצב וכאופן הזה ממש. שהלא תלמיד לרב (וכל מקבל למשפיעו) יהיו מציאות של חיבור וקשר נשמות וכי - וא"כ גם במצב של קטנות המוחין למקבל, בע"כ יתקיים קשר וחיבור, אפילו באופן כזה. כלום ייאמר שכיום של קטנות מוחין בטלו נישואין.

ברם אין לך חיוזק אמת, כי אם כהיוזק עוקרו מהסתכלות חיצונית של הנחשב בעיני העולם, והיוזק מוליכו אל ההסתכלות של עיני העולם הפנימי - ושם יתברר מה נחשב השלימות האמיתית בעיני ה'. כזה יתחזק יהודי ויתנחם. שהוי השכליים התואמים את שפת הבריאה, לא יפעלו חיוזק בלב - כל זמן שלא יפעלו בחוכבו שינוי פנימי להכין את מציאותו הטובה בעיני ה' כדרגה שעומד בה.

כי החיוזק האמיתי הוא רק המאיר את הסתכלות השי"ת על האדם, וכלשונו ליקי"מ (תציא, מה) "ש"כל תנועה ותנועה שהוא מנתק עצמו מעט מעט מן גשמיותו ופונה להשם יתברך היא גדולה ויקרה מאוד מאוד, ואפילו נקודה קטנה מאד, שהוא נעתק מגשמיותו אליו יתברך, הוא רץ בזה כמה וכמה אלפים פרסאות בעולמות עליונים".

ומכאן יש להבין, שלעולם לא יוכל האחד לחזק את רעהו כחיוזק אמת ובר קיימא - שיהא מתיישב על לבו של המחזק - אם המחזק אינו חי בהסתכלות הגבוהה מן הבריאה. כי לא תהא נקודת אמת מתיישבת על לבו של יהודי, אם אינה באה מן ההסתכלות היוזר גבוהה. וכאשר המחזק אכן בטל לאור אי"ס ב"ה ומבקש להמשיך רצונו יי', רק בזה יוכל לפעול על יהודי חיוזק אמת.

שמחה אמיתית

באשר יהודי רואה בעברת ה' אדם נוסף מלבדו, ולא רק את רצון השי"ת ממנו, אינו מיושב - וחדיי יכאב על שמצוי בדרגה פחותה מאחרים. לעולם לא תהא דעתו נחה ומתיישבת בשל, שהרי תמיד יש יותר טוב ממנו. ואיש לא ירמה עצמו שהוא הכי טוב בעולם. אף כאשר ישמח על שלימותו, הרי אין זו שמחה אמיתית - כי מחשיב את שלו רק כלפי אחרים שאין להם את מה שיש לו.

לא תנח דעתו באמת לאמיתו, בפנימיות עומק נפשו, רק כאשר יבין שמצד ההסתכלות של השי"ת יש לו את השלימות המוחלטת. ואע"פ שיש אחרים בדרגות גבוהות הימנו - מ"מ בן יחיד הוא להשי"ת, ויש לו את מקומו המיוחד לו, חלקו ונחלתו שבחר לו ה', שהוא עברו הטוב ביותר.

ומכאן שמחת יהודי בחלקו בגשמיות וכל הענינים שקצב לו השי"ת לחלקו בחיים. הא בהא תליא. כי אם סמוך לבו כהשי"ת שדרגתו הנוכחית מעלה חן לפניו, ואפילו בהמעט, נעשה שבע רצון בכל מה שבחר עבורו השי"ת. ואם אינו חי כך כינו לקונו, בדיעה ברורה כי טוב הוא בעיני ה', יקשה עליו לחיות בן עם החלק והנחלה אשר בחר לו ה' (ותכן היטב יסוד זה לגבי שלום ביתו של אדם ושלוח נפשו בחלקו ונחלתו).

תמצית השער

- אודי התמא, מקום הבחירה בעיני עומד, לבחור בתשובה. "התשובה כיד האדם", כפי ש"חבצירה כיד האדם" - וכשם שנמסר בידי לפעול טוב או רע, שזה הוא פלא פלאות, כך נמסר בידי הכח המופלא לחקן לגמרי את מה שנתקלקל, ולהפך את מה שכבר נעשה, שיהיה כאילו לא נעשה כלל.
- הפקפוק בכח התשובה, מעיד על פקפוק בכח הבחירה - שכשעת הנסיון היה מסופק כינו לבינו אם אכן מקלקל במה שעושה. "שנכם בו רוח שפוח ונרמה לו שכעבירה זו עוררנו בידהו ואין נשמחו מוכבלת מאלהי ישראל" (תניא פ"ד) אך הוראיי בכח הבחירה, יש לו ודאות בכח התשובה, והתשובה פועלת בו חקוה והתחדשות.
- האמונה בכח התשובה היא כפי שהארם הי בתסתכלות של עיני ה', להחשיב גם את מה שאינו נחשב שלם בעיני הבחירה, אך מעלה חן לפני הש"ת. כי ע"פ התסתכלות החיצונית של העולם, אין הגיון לעיני התשובה - אך כעל תשובה מכריז "לך לבד חסאתי", וכיון שיסרת את כח התשובה הרי אני כתינוק שגולד ממש. ואכן עיקר התשובה היא כח הגבוה מן הבחירה. [פס"ו]
- אין מקום לידיעה' בשעת התשובה - כי העת לחשובה בשלימות, ביודי כפה וחרטה כלב ובקבלה לעתיד. ואם ח"ו שונה בזה, למר שמו' יצא הדיבר, הרי זו פריקת עול מלכות שמים. (ויש שבעמדו אחד בחירה שכשלה ח"ו, אינו יכול לשאת את האשמה, מרוב נאווה וישות, ע"כ משקך בנפשו לערב את עיני ידיעה). אך לא זו העת לידיעה', שרדי עורר עומד בשעת בחירה. ואע"פ שהש"ת גבוה מעל גבוה, י"אם תמאט מה תפעל בו, ורבו פשעך מה תעשה לו" (איוב לה) אך מ"מ גוהה תכמתו העליונה שמעשה תמאט של יודי, ירא נחשב עוון ופשע כלפיו ית', והוא ית' רצה בתשובה ותפץ שיהודי ישוב אליו בכל דרכי התשובה. ורק אודי שלימות התשובה מיראה ומאבה, בכל דרכי התשובה, והשלמת הבחירה - אוי כאה העת להסתכלות הגבוהה בשפת ידיעה'.
- אם ח"ו לא עלתה בידי הבחירה במוב - עלול מרוב צער ומבוכה להיער להרחבת הכשלוני יותר מכפי שהוא, מרוב שמודעוץ במה שאירע לו. כמקש לבד למפעל שמתרחש כאן אזיה דבר שאינו קשור אליו כלל, ואולי זה יתן אזיה מצדקי גם למכשול הראשון. שורש הדבר שכיון ומרם כחר במוב, עויין מצוי בינו הבחירה

נחלש בכך ונותר בלא כלום. כרם עליו לידע שכבואו אל הצדיק, יש לו להיות בחי' "מין במינו", שהרי הצדיק חי בהסתכלות שלמעלה מן הבחירה - להחשיב את הנחשב בעיני ה', ולא רק את החשוב בעיני הבחירה. וא"כ יש לחיות בהסתכלות פנימית של הצדיק, למעלה מן הבחירה, בחי' עיני ה'. שתשי"ת תפץ שיהודי יחיה לפי דרגתו, בהרבה או במעט של. שיעשה לכבוד ה', כפי דרגתו ומקומו בהוה. כי התקרבותו אל הטוב, יקרה עד מאד, אף אם היא כעוד כחוט שיערה אחת.

וכדברי התניא' (פליג) "שיהיה לבו שש ושמו כאמונתו כיהודי" - בתכלית השמחה כאלו לא היה עליו רק מצוה זו לבדה, והיא לבדה תכלית בריאתו ובריאת כל העולמות - הרי ככת וחיות נפשו בשמחה רבה זו, תחלה נפשו למעלה מעלה על כל המונעים קיום כל התרי"ג מצות מבית ומחצר. והוה שאמר 'כאמונתו יחיה', יחיה דייקא, כחיות המתים דרך משל - כך תחיה נפשו בשמחה רבה דו"ט.

בבחי' מין במינו עם היו"ט - היינו, להתחבר אל היו"ט כפי הרצוי והטוב בעיני ה', ולא להתדבק בו רק ע"י הסתכלות החיצונית של עשיית מה שנחשב בעיני העולם גרידא.

וכך אחר ואחד יש לו בזה את דרגתו ועבודתו לפי ערכו, אם ע"י תורה מאמר חז"ל (עיתין ה') "חטוף ואכול חטוף ואישתי דעלמא דאולינן מיניה כהלולא דמי". וממילא אם כרוחך לומר מעט תהלים, או לתת פרוטה לצדיקה, וזה הקרוב עתה ללבך - או שמחתת הי"ט תפחית מן הרע משהו דק, בדרגתך שאתה עומד בה - הרי שזו לך הדרך להגיע אל היו"ט ואין לך יקר מזה.

וכיו"ב בהגיע יהודי לצדיק, שכאשר היה מגיע לצדיק כימי נעוריו, היה מכין את עצמו ע"י פעולות גדולות ועבודות קשות כדוקא (לפי דעתו ומינו, ללא שאלת רב) - ובמהלך השנים

(כט) בל שמה בעולם האמת, כבר היה במציאות זו, של הנחשב בעיני ה', והנה יש הבא לגמול חסד עם נשמת אחר מקיוביו, בלימוד משינוי וכיו"ב, ועליו להבין שכרי להועיל לה באמת, יש לו לחיות בבחינת מצבה. דיינו שלא לילך דוקא בכמות הנחשב בעיני העולם (שמחתם כן אף עלול לפול מזה לאותו זמן) - אלא להועיל לנשמה בשחי' מן במינו, כלומר כפי המציאות הרוחנית שהנשמה כבר מצויה בה - ע"י שחי' לעשות פשוט כפי ערכו ודרגתו עתה, שזה החשוב בעיני ה'.

והנה יש המניעים לימי יארייט של אביהם או רבותיהם, וכיון שאין להם את ההסתכלות הפנימית, להחשיב את איכות המעט היקר בעיני ה' והגודל עליו לנשמה - מתחשים עדיין אחר מה שנחשב בעיני העולם, כגון טיפוס מסכתא שלימה כדוקא וכיו"ב. ולפעמים מרוב יגיעתם על פונתם מובקי ער, ערב, אין יכולת השגתם לזה, ובמולך השנים כבר אין כוחם לכן, ומזשיים ידוהם לגמרי מלעשות דבר מה לטובת הנשמה - ורב ציעים על כך. חחת זאת שידעו שהנשמה מייחלת לכל ענין קטן של כבוד שמים הועשה בהא עלמא, מתוך אמונה ושמחה שלימה, שמכך כך יגמם לה העילוי האמיתי.